

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 132/2019-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. júna 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť občianskeho združenia Spoločnosť ľudí dobrej vôle, Mäsiarska 13, Košice, IČO 00 695 246, zastúpeného spoločnosťou Lexpert s. r. o., Horná 15, Banská Bystrica, v mene ktorej koná advokát JUDr. Roman Dula, vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 37/2017 a jeho uznesením z 28. februára 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť občianskeho združenia Spoločnosť ľudí dobrej vôle **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. mája 2019 elektronicky doručená ústavná sťažnosť občianskeho združenia Spoločnosť ľudí dobrej vôle, Mäsiarska 13, Košice, IČO 00 695 246 (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci

namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 37/2017 a jeho uznesením z 28. februára 2019.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa na okresnom súde v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 37/2017 domáhal vydania neodkladného opatrenia. Uznesením okresného súdu sp. zn. 41 C 37/2017 z 30. novembra 2017 bolo jeho návrhu vyhovené a toto uznesenie bolo následne na základe odvolania žalovaných potvrdené uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 Co 282/2018-452 z 30. augusta 2018.

3. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa podľa ústavy, listiny a dohovoru došlo tým, že uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu sp. zn. 41 C 37/2017 z 24. januára 2019 bol sťažovateľ zaviazaný na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo výške 33 € napriek tomu, že je zo zákona oslobodený od platenia súdnych poplatkov. Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu jeho práv by došlo aj za situácie, ak by nebol oslobodený od platenia súdnych poplatkov, pretože mal plný úspech v konaní. Okresný súd napriek tomu nezaviazal žalovaných na náhradu súdneho poplatku v prospech sťažovateľa, hoci sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku zaviazal.

4. Uznesením sudkyne okresného súdu sp. zn. 41 C 37/2017 z 28. februára 2019 bola sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu zamietnutá. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 22. marca 2019.

5. Sťažovateľ zdôrazňuje, že je občianskym združením pôsobiacim v oblasti humanitárnej pomoci a z tohto dôvodu v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia z 31. októbra 2017 poukázal na skutočnosť, že podľa ustanovenia § 4 ods. 2 písm. c) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) je

oslobodený od súdnych poplatkov. Zdalo sa, že okresný súd oslobodenie sťažovateľa od súdnych poplatkov rešpektoval, pretože ani po podaní návrhu a ani v priebehu rozhodovania o ňom sťažovateľa nevyzval na zaplatenie súdneho poplatku. O výške náhrady trov, ktoré mali zaplatiť žalovaní sťažovateľovi, rozhodol okresný súd uznesením ešte z 20. novembra 2018.

6. Až 1. februára 2019 bolo sťažovateľovi doručené prekvapivé uznesenie vyššieho súdneho úradníka okresného súdu z 24. januára 2019, ktorým mu bola uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 33 € za návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Odôvodnenie tohto uznesenia sa nijako nezaoberalo otázkou zákonného oslobodenia sťažovateľa od súdnych poplatkov, hoci sťažovateľ v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia na to výslovne poukázal. Sťažovateľ preto predpokladal, že vyšší súdny úradník okresného súdu toto tvrdenie prehliadol. V opačnom prípade by sa ním totiž musel v odôvodnení uznesenia zaoberať a vysporiadať. S ohľadom na obsah odôvodnenia uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu sťažovateľ v sťažnosti zo 14. februára 2019 pripomenul, že už v návrhu poukázal na svoje zákonné oslobodenie od súdnych poplatkov a navyše predložil aj svoje stanovky preukazujúce, že je občianskym združením pôsobiacim v oblasti humanitárnej pomoci.

7. V uznesení sudkyne okresného súdu z 28. februára 2019, ktorým bola sťažnosť zamietnutá, sa nachádza prekvapivé odôvodnenie, podľa ktorého ustanovenie § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch možno aplikovať len v takom prípade, pokiaľ sa aj predmet sporu týka verejnoprávnej činnosti, resp. činnosti, na účely ktorej boli nadácie, charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov zriadené.

8. Sťažovateľ je účastníkom niekoľkých súdnych konaní a jeho skúsenosť je taká, že už v návrhu na začatie konania poukáže na oslobodenie od súdneho poplatku, čo väčšinou postačuje na vyriešenie otázky platenia súdneho poplatku. Iba občas sa stalo, že všeobecné súdy žiadali sťažovateľa, aby právo na oslobodenie od súdnych poplatkov preukázal a v týchto prípadoch postačovalo vždy predloženie stanov.

9. Zákon o súdnych poplatkoch upravuje oslobodenie od súdnych poplatkov v ustanovení § 4. Kým v odseku 1 sú vymedzené konania, ktoré sú oslobodené od súdnych poplatkov, zatiaľ v odseku 2 sú uvedené subjekty, ktoré sú oslobodené od súdnych poplatkov. Konkrétne podľa § 4 ods. 2 písm. c) sú od súdneho poplatku oslobodené aj humanitárne organizácie, a to bez akéhokoľvek ďalšieho obmedzenia. Výklad okresného súdu, podľa ktorého by mali byť subjekty uvedené v tomto ustanovení oslobodené od súdnych poplatkov len v prípade, ak sa aj predmet sporu týka ich verejnoprávnej činnosti, resp. činnosti, na účely ktorej boli zriadené, je teda svojvoľný a nemožno ho zo znenia zákona vyvodiť. Pokiaľ by zákonodarca mal záujem takto obmedziť oslobodenie od súdnych poplatkov v prípade subjektov uvedených v ustanovení § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch, potom by to nepochybne urobil tak, ako pri iných subjektoch uvedených v ustanovení § 4 ods. 2. Znenie ustanovenia neupravuje, že by subjekty v ňom uvedené mali byť oslobodené od súdnych poplatkov len v určitých druhoch konaní. Platenie súdnych poplatkov patrí do oblasti verejného práva, a v súlade s čl. 2 ods. 2 ústavy môžu preto súdy uložiť účastníkovi len taký súdny poplatok, ktorý je tento povinný zo zákona zaplatiť. Sťažovateľ zdôrazňuje, že táto ústavná sťažnosť je z jeho pohľadu principiálna a pre neho potrebná aj v súdnych konaniach v budúcnosti, a to na ten účel, aby sa nevytvorila negatívna a nezákonná súdna prax.

10. Spor, ktorý bol predmetom konania vedeného všeobecnými súdmi, sa síce týkal nehnuteľností, ale tieto nehnuteľnosti súvisia s humanitárnou činnosťou sťažovateľa. Išlo o pozemok a stavbu v podielovom spoluvlastníctve sťažovateľa v jednej polovici (sťažovateľ v ďalšom podrobne vysvetľuje, prečo bolo možné považovať predmet konania vedeného všeobecnými súdmi za súvisiaci s jeho humanitárnou činnosťou).

11. Napokon sťažovateľ poukazuje na to, že aj keby nebol oslobodený od súdnych poplatkov (s čím však zásadne nesúhlasí), mal okresný súd postupovať tak, že ho mal najskôr vyzvať na zaplatenie súdneho poplatku a v rámci rozhodovania o výške náhrady trov konania mal sťažovateľovi priznať náhradu trov za súdny poplatok od žalovaných. Za situácie, keď okresný súd rozhodoval o povinnosti sťažovateľa zaplatiť súdny poplatok

dodatočne, mal tým istým uznesením žalovaných zaviazať na náhradu súdneho poplatku v prospech sťažovateľa.

12. Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Košice I. v konaní vedenom pod sp. zn. 41C/37/2017 uznesením zo dňa 28.02.2019, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu z 24.01.2019, ktorým Okresný súd Košice I zaviazal sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo výške 33,- EUR, porušil práva sťažovateľa, Spoločnosť ľudí dobrej vôle, občianske združenie, najmä právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo vlastníť majetok podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

Uznesenie Okresného súdu Košice I. sp. zn. 41C/37/2017 zo dňa 28.02.2019 sa zrušuje a vec sa vracia Okresného súdu Košice I. na ďalšie konanie.

Okresný súd Košice I. je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 415,51 EUR na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

13. Z návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia z 31. októbra 2017 vyplýva, že sa domáha vydania uznesenia, ktorým by sa žalovanému 1 zakázalo nakladať s jeho spoluvlastníckym podielom na nehnuteľnostiach, ktorých spoluvlastníkom je aj sťažovateľ, a žalovanému 2 sa zakázalo realizovať právo záložného veriteľa týkajúce sa nehnuteľností v spoluvlastníctve sťažovateľa a žalovaného 1. Sťažovateľ sa domáhal aj náhrady trov právneho zastúpenia advokátom voči obom žalovaným.

14. Z uznesenia sudkyne okresného súdu sp. zn. 41 C 37/2017 z 28. februára 2019 vyplýva, že ním bola zamietnutá sťažnosť z 15. februára 2019 podaná sťažovateľom proti

uznesení vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 41 C 37/2017-508 z 24. januára 2019 o uložení povinnosti sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok za podaný návrh v sume 33 €. Podľa názoru sudkyne okresného súdu z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch sú humanitárne organizácie, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov oslobodené od súdneho poplatku. Sťažovateľ sa v konaní domáhal zákazu nakladať so spoluvlastníckym podielom žalovaného 1 k nehnuteľnosti špecifikovanej v žalobe, ktorej je aj sám spoluvlastníkom, a domáhal sa zároveň aj zákazu realizácie záložného práva žalovaného 2 k tejto nehnuteľnosti. Predmetné ustanovenie vychádza zo zásady, že verejnoprávne činnosti, t. j. činnosti, ktoré sa vykonávajú vo verejnom záujme subjektmi na ten účel zriadenými, sú od poplatku oslobodené. Z uvedeného možno vyvodiť záver, že účelom priznania oslobodenia od poplatku určitým vymedzeným subjektom je zjednodušenie ich prístupu k súdu a spravodlivosti v prípade ochrany verejného záujmu. Toto ustanovenie možno aplikovať len v takom prípade, pokiaľ sa predmet sporu týka verejnoprávnej činnosti, resp. činnosti, na účely ktorej boli nadácie, charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov zriadené. V súvislosti s tým je potrebné poukázať na uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 503/2012-10, ktorým bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená sťažnosť podaná združením zriadeným na ochranu práv spotrebiteľov. Toto združenie súd prvej inštancie vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu a z dôvodu jeho nezaplatenia došlo k zastaveniu konania. Uznesenie o zastavení konania bolo potvrdené aj odvolacím súdom. Združenie v konaní vedenom ústavným súdom namietalo porušenie svojho práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie. Ústavný súd uviedol, že v zmysle stanov združenia je jeho cieľom podpora aktivít v oblasti vzdelávania a zabezpečovania pomoci svojim členom vo všetkých oblastiach spoločenského bytia, pri riešení ich problémov vo forme konzultácií a zabezpečovaní porád u odborníkov oprávnených takúto pomoc poskytovať a jeho činnosť sa zameriava okrem iného najmä na ochranu a pomoc občanom vystupujúcim v spotrebiteľských vzťahoch na strane spotrebiteľa. Vzhľadom na ustanovenie § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je podľa ústavného súdu zrejmé, že v prípade väčšiny subjektov postačí na oslobodenie od súdnych poplatkov ich určité zaradenie (napr. štátne rozpočtové organizácie, štátne účelové fondy a pod.). Pri niektorých subjektoch však

nemožno vylúčiť skúmanie jednak postavenia a podstaty činnosti, ktorú pod toto ustanovenie zaradené subjekty vykonávajú, ako aj vecných hľadísk konkrétneho prípadu (najmä, či v danom prípade ide o ochranu verejného záujmu). Podľa názoru ústavného súdu k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov totiž nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v takom prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis. Na overenie správnosti či nesprávnosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či upresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, v tomto prípade systematický a teleologický výklad, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný korektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (napr. I. ÚS 351/2010). Účelom právnej regulácie obsiahnutej v ustanovení § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je nesporne ochrana verejného a celospoločensky prospešného záujmu. Napokon sudkyňa okresného súdu poznamenáva, že predmet konania sa týka nehnuteľnosti, resp. nakladania s ňou, a je preto zrejmé, že sa netýka žiadnej činnosti vo verejnom záujme súvisiacej s humanitárnou činnosťou. Z tohto dôvodu sa na sťažovateľa oslobodenie od súdneho poplatku nevzťahuje.

III.

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

17. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

18. Ústavnú sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

19. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

20. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci

všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

21. Sťažovateľ je presvedčený, že mu prislúcha oslobodenie od súdnych poplatkov zo zákona, a to bez ohľadu na to, o aké súdne konanie ide. Výklad, ktorý si osvojila sudkyňa okresného súdu, z textu zákona nevyplýva, a je preto neakceptovateľný a zároveň porušujúci jeho označené práva podľa ústavy, listiny a dohovoru.

22. Podľa názoru ústavného súdu sa argumentácia sudkyne okresného súdu javí ako dostatočná a presvedčivá, nenesie v sebe známky arbitrárnosti, ale ani zjavnej neodôvodnenosti. Samotná skutočnosť, že sťažovateľ má na posúdenie spornej právnej otázky odlišný názor, porušenie označených práv bez ďalšieho nezakladá.

23. Ústavný súd považuje za potrebné predovšetkým poznamenať, že sudkyňa okresného súdu sa pri svojom rozhodovaní oprela o už judikovaný právny názor ústavného súdu vyslovený v jeho uznesení č. k. III. ÚS 503/2012-10 z 23. októbra 2012. Okolnosti veci, ktorú ústavný súd posudzoval, sa dajú hodnotiť ako dostatočne podobné, lebo aj vo veci riešenej ústavným súdom išlo o otázku výkladu ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch. Je potrebné tiež podčiarknuť, že sťažovateľ sa ani len nepokúša s konkrétnymi argumentmi ústavného súdu (ktoré si sudkyňa okresného súdu osvojila) polemizovať, pretože iba trvá na argumentácii založenej na doslovnom znení § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch. Za daného stavu konajúci senát ústavného súdu nemal dôvod odchýliť sa od skoršieho právneho názoru iného senátu ústavného súdu.

24. Sťažovateľ zároveň tvrdil, že napadnutým uznesením bolo zasiahnuté do jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na ochranu

vlastníctva podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Ústavný súd konštatuje, že ide o práva hmotného charakteru.

25. Ústavný súd nezistil relevantnú súvislosť medzi označenými právami hmotnej povahy a napadnutým uznesením, čo ústavný súd nevyhnutne vedie k záveru o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v tejto jej časti, preto ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol z označeného dôvodu.

26. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júna 2019